

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ KAMUOYU AÇIKLAMASI

Tarih: 25 Eylül 2020 EUR 44/3126/2020

TÜRKİYE: İŞKENCE İDDİALARI BAĞIMSIZ ŞEKİLDE SORUŞTURULMALI

Uluslararası Af Örgütü, Osman Şiban ve Servet Turgut'un 11 Eylül 2020'de Van'ın Çatak ilçesinde jandarma güçleri tarafından gözaltına alındıktan sonra işkence veya diğer kötü muameleye maruz kaldıklarına ilişkin güvenilir iddialarla ilgili Türkiye yetkililerine mektup gönderdi. İki kişinin helikopterden atıldığı iddiası da dahil olmak üzere bu ciddi iddialar derhal, bağımsız ve tarafsız bir şekilde soruşturulmalıdır. Uluslararası Af Örgütü'nün incelediği hastane raporları, bu kişilerin yüksekten düştüklerine işaret eden yaralanmaları olduğunu gösteriyor.

Avukatlarının bildirdiğine göre Mersin'de yaşayan Osman Şiban (50) ve Van'da yaşayan Servet Turgut (55), yaz aylarını Çatak'taki köylerinde geçiriyorlar. 11 Eylül'de Türk Silahlı Kuvvetleri ile PKK arasında Çatak civarında silahlı çatışma çıktı. Avukatın aktarımına göre görgü tanıkları, bir grup askerin kimlik kontrolü yapmak için köye geldiğini ve sonrasında da köyden ayrıldığını bildirdi. Öğleden sonra 15-20 kadar jandarma görevlisi, tarlada çalışırken 'şüpheli davranışlarda bulunduğu' gerekçesiyle göz altına aldıkları Servet Turgut'la beraber köye geri döndü ve kendini görevlilere tanıtan Osman Şiban'ı sordu. Servet Turgut ve Osman Şiban'ı yürüyerek bir tepeye götürdüler ve tepenin ötesindeki açık alanda duran bir helikoptere bindirdiler. Bir grup köylü jandarma görevlilerini takip etti ve Servet Turgut ile Osman Şiban'ın helikoptere bindirildiğini, sonrasında da helikopterin havalandığını gördü.

Bu olayı takip eden iki gün boyunca Servet Turgut ve Osman Şiban'ın nerede olduğu bilinmiyordu. 13 Eylül'de Servet Turgut'un yakınları jandarma merkezinden telefonla arandılar. Kendilerine Turgut'un kimlik numarası soruldu, ancak Turgut'un jandarma merkezinde olmadığı söylendi. Aynı günün ilerleyen saatlerinde Turgut ve Şiban'ın yakınları her ikisinin de Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin yoğun bakım ünitesinde olduklarını öğrendi. 24 Eylül itibariyle durumu hala kritik olan Servet Turgut aynı hastanede suni komada tutuluyordu.

Uluslararası Af Örgütü'nün incelediği hastane raporları, ikisi de ağır yaralanmış olan Turgut ve Şiban'ın 11 Eylül'de saat 21:30 civarında 'yüksekten düştükten' sonra hastaneye getirildiğine işaret ediyor. Hastane raporu Osman Şiban'ın boynunda yaralanma (atlantoaksiyal subluksasyon) olabileceğini, dirseklerinde ve dizlerinde çürük (ekimoz) ve şişlik olduğunu, her iki gözünün ağır hasar gördüğünü, ayrıca Şiban'ın 'anlamsız konuşmaları' olduğunu ve oryantasyon bozukluğu sergilediğini gösteriyor. Osman Şiban'ın avukatı, Uluslararası Af Örgütü'ne, Şiban'ın kısmi hafıza kaybı yaşadığını aktardı. Avukatın bildirdiğine göre, Şiban ailesine jandarma görevlileri tarafından dövüldüklerini söyledi. Servet Turgut'un hastane raporu ise gözleri ve kulaklarının yaralandığını ve 'düşüş' sonrasında ellerinde ve göğüs boşluğunda aşınmalar oluştuğunu gösteriyor.

Osman Şiban 20 Eylül'de hastaneden taburcu edildi. Avukatının bildirdiğine göre 22 Eylül'de onlarca jandarma Şiban'ın evine giderek onu bir askeri hastaneye götürdü. Hastanede Şiban'a COVID-19 testi yapıldı ve yetkililere resmi ifade vermeye uygun olmadığını belirten bir hastane raporu çıkarıldı. 23 Eylül'de Şiban, Mersin'de yaşayan ailesinin evine götürüldü. Avukatı, Uluslararası Af Örgütü'ne, Osman Şiban hakkında resmi bir gözaltı emri bulunmadığını, ancak Şiban ve Turgut hakkında bir ceza soruşturması açıldığını, işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin başka bir ceza soruşturmasının da Van Başsavcılığı tarafından açıldığını doğruladı. Her iki soruşturma üzerinde de gizlilik kararı olduğu için avukatlar müvekkilleri hakkındaki dosyalara erişemiyor.

21 Eylül'de Van Valiliği, olayın askeri bir operasyon esnasında yaşandığına dikkat çeken yazılı bir açıklama yayınladı. Servet Turgut'un operasyon bölgesinde bulunduğu belirtilen açıklamada şu ifadeler yer verildi: "Gözetleme yapan ve şüpheli hareketler sergileyen S.T. isimli şahsın, 'dur' ihtarına uymayarak kaçmaya çalıştığı esnada kayalık alanda düştüğü ve yaralandığı gözlemlenmiş, şahıs, mukavemet göstermesine rağmen yakalanıp usulüne uygun olarak muhafaza altına alınmıştır. Bölgede bölücü terör örgütü mensuplarına yardım, yataklık ettiği değerlendirilen O.Ş. isimli şahıs da aynı bölgede mukavemet göstermesine rağmen usulüne uygun olarak muhafaza altına alınmıştır." Valiliğin açıklaması, gözaltılara tanıklık eden ve her iki kişinin helikoptere bindirilirken sağlıklı olduğunu belirten köylülerin aktardığı olay örgüsüyle ve hastane raporlarıyla büyük ölçüde çelişmektedir.

Uluslararası Af Örgütü, işkence ve diğer kötü muamele iddialarıyla ilgili ve bu kişilerin helikopterden atıldığına ilişkin şok edici iddialardan dolayı ciddi kaygı duymaktadır. Uluslararası insan hakları hukuku ve standartları, Türkiye'nin işkence ve diğer kötü muameleyi her koşulda önlemesini gerektirmektedir. Söz konusu iddialar derhal, bağımsız ve tarafsız bir

soruşturmaya tabi tutulmalı ve iddia edilen işkence veya diğer kötü muameleyi gerçekleştirdiğinden şüphelenilen kişiler adil şekilde yargılanmak üzere adalet önüne çıkarılmalıdır. Yetkililerin, soruşturmanın belirli yönlerinin birtakım yayın kısıtlamaları gerektirdiğini iddia etmeleri meşru olabilir; ancak dosya üzerindeki genel bir gizlilik kararı, işkence ve diğer kötü muameleye maruz kaldığı öne sürülen mağdurların adalete erişim hakkını engelleme tehlikesi taşımaktadır. Van Valiliği'nin soruşturmanın bu ilk aşamasında yaptığı resmi açıklama bilhassa kaygı vericidir. Uluslararası Af Örgütü, yetkililere, Osman Şiban ve Servet Turgut'un soruşturma ve sonrasındaki tüm yargılama süreçlerinde etkin hukuki temsile erişmelerini sağlama çağrısı yapmaktadır.